

arnes
povezujemo znanje

MREŽA ZNANJA

Ljubljana, 3.–5. december 2024

Fenomen dezinformacij

Nataša Marvin Sinjeri

Urad Vlade RS za komuniciranje

Terminologija 1

- **FIMI** - (ang.: Foreign Information Manipulation and Interference, **tuje manipuliranje z informacijami in vmešavanje**) je večinoma nezakonit vzorec vedenja, katerega cilj je vplivati na in ogroziti družbene vrednote, postopke in politične procese. Gre za namerno, manipulativno in usklajeno delovanje, ki ga lahko izvajajo državni ali nedržavni akterji, vključno z njihovimi pooblaščenci, na ozemlju matične države ali izven ozemlja matične države.
- **FIMI** predstavljajo **grožnjo nacionalni varnosti** in sodijo med **hibridne grožnje**

Terminologija 2

- **DEZINFORMACIJE** - dokazljivo lažne ali namerno zavajajoče informacije, ki so ustvarjene, predstavljene in razširjene z namenom zavajanja ali doseganja ekonomske ali politične koristi in ki lahko povzročijo javno škodo. Med dezinformacije ne sodijo zavajajoče oglaševanje, napake pri poročanju, satira in parodija ter jasno označene mnenjske novice in komentarji.
- **NAPAČNE INFORMACIJE** (ang.: **misinformation**) – nenamerne napačne informacije, ki jih nekdo širi v dobri veri brez škodljivega namena, vendar pa še vedno lahko povzročijo škodo.
- **ZLONAMERNE INFORMACIJE** (ang.: **malinformation**) – so informacije, ki temeljijo na dejstvih, vendar so vzete iz konteksta in enostransko predstavljene. Posledično so zavajajoče in zato potencialno škodljive.

Primer zlonamerne informacije

Skipski X
@Skiplols

Now I have a machine gun. Ho Ho Ho

Not sure Greta's lefty friends will be pleased though 🤔

6:33 PM · Dec 10, 2019 · [Twitter for Android](#)

Emmy @eslinge

So anyway, I started blasting

9:40 PM · Dec 7, 2019 · Twitter for iPhone

Emmy @eslinge · Dec 7

Replying to @eslinge
Mynningsbroms vs kamerastativ, 1-0

17

23

199

Primer dezinformacije

Ključni elementi FIMI in dezinformacij

- **PREVARA** - izkrivljajo dejstva,
- **NAMEN** - gre za manipulativno zavajanje,
- **DOBIČEK, INTERES** – osebe, ki jih ustvarjajo in širijo, natančno vedo, zakaj jih ustvarjajo in širijo in kaj z njimi želijo doseči.

Škodljivi učinki FIMI in dezinformacij

- **spodkopavajo zaupanje v institucije in medije** ter škodujejo demokracijam
- **vplivajo na čustva** - imajo največji učinek v času kriz, negotovosti in nezadovoljstva
- **onemogočajo svobodo izražanja.**
- **lahko vplivajo na vedenje ljudi**
- **lahko vplivajo na zdravje ljudi**
- **negativno vplivajo na duševno zdravje ljudi.**

Razlika med sovražnim govorom in dezinformacijami

- **SOVRAŽNI GOVOR** – je kaznivo dejanje javnega spodbujanja sovraštva, nasilja in nestrpnosti. Obravnava ga Kazenski zakonik (KZ-1).
- **FIMI in DEZINFORMACIJE** – ne sodijo med nelegalna ali kazniva dejanja in jih po zakonu (še) ni mogoče preganjati, vendar so **škodljive**.

Zakaj so dezinformacije takšen problem

- **Internet** - svoboden prostor pretoka informacij
- **družbene platforme in aplikacije** – niso regulirane
- ljudje smo zaradi preživetja evolucijsko **pozorni na negativno**
- **umetna inteligenca** – pomaga ustvarjati in širiti dezinformacije

Kaj je globoki ponaredek

- **Globoki ponaredek** ali angleško *deepfake* pomeni **sintetično izdelavo** in rezultat izdelave **prepričljivih**, a povsem **izmišljenih slik oseb ali posnetkov** dogodkov, ki se niso nikoli zgodili.
- Globoki ponaredek je odgovor 21. stoletja na Photoshop.
- Gre za tehnologijo **umetne inteligence**, ki se je na spletu začela pojavljati leta 2017 in se naglo razvija.
- Angleški izraz *deepfake* je zloženka iz »deep learning« (globoko učenje) in »fake« (lažno).

Kaj je globoki ponaredek 2

- 96 % globokih ponaredkov je **pornografske narave**.
- Uporablja se za **izsiljevanje**.
- V politiki se uporablja za **diskreditiranje političnih nasprotnikov**.
- Uporablja se proti državam za **spodkopavanje njihove demokracije in sprožanje nezadovoljstva** in socialnih nemirov.
- Tehnologijo uporabljajo **teroristi za širjenje svoje ideologije**.

Boj proti FIMI in dezinformacijam v Evropski uniji

- **Akcijski načrt za evropsko demokracijo,**
- **Akcijski načrt za boj proti dezinformacijam,**
- **Zakon o digitalnih storitvah,**
- **Zakon o svobodi medijev,**
- **Kodeks ravnanja na področju dezinformacij iz leta 2018,**
- **Okrepljeni kodeks ravnanja na področju dezinformacij - podpisan 16. junija 2022 in ima 44 podpisnic (Google, Meta, Microsoft, TikTok, Vimeo, Adobe).**

Kaj Slovenija dela proti širjenju FIMI in dezinformacij

- delovna skupina sekretariata Sveta za nacionalno varnost za dezinformacije (SSNAV)
- projektna skupina za vzpostavitev modela za spremljanje in preprečevanje dezinformacij (UKOM)
- osrednji organ za spremljanje in koordinacijo odzivanja na hibridne grožnje v Sloveniji (MORS)
- Nacionalna mreža za volitve v času volitev v EP (MJU)

Razkrivanje FIMI v Sloveniji

ODZIV NA ZAVAJANJE RUSKEGA ZUNANJEGA MINISTRSTVA

Radioaktivni odpadki v Sloveniji so varno skladiščeni in pod nadzorom ter se ne uporabljajo za pripravo umazanih bomb.

mag. Sandi Viršek, direktor Agencije za radioaktivne odpadke

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Ukraine war: Russia shares misleading Slovenian photo in 'dirty bomb' allegations

Slovenia inadvertently dragged into Russian 'dirty bomb' campaign

Russia used old Slovenian photo in its "dirty bomb" disinformation

Slovenia: govt exposes Russian wrong photo on dirty bomb

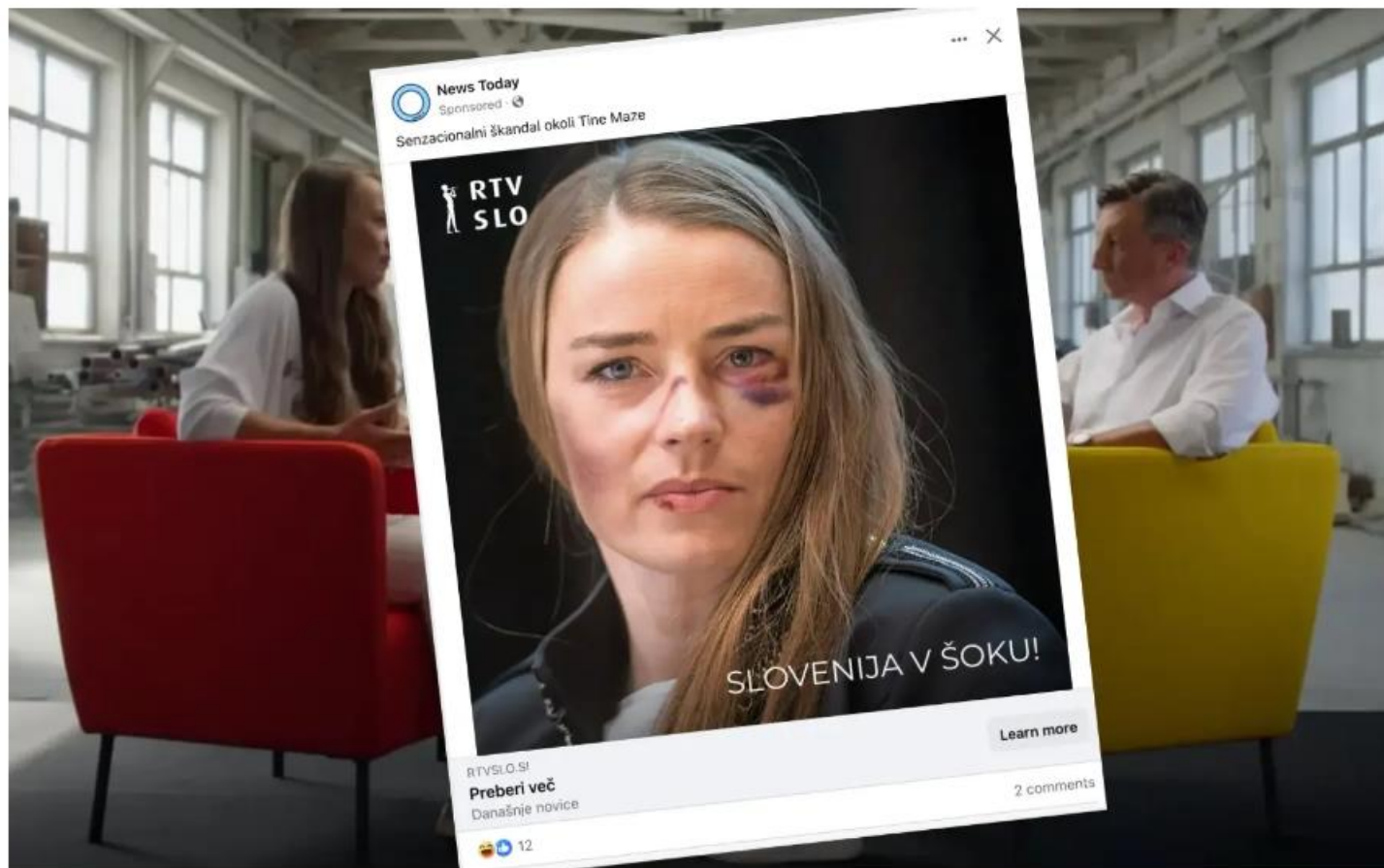
Picture was taken by Slovenian Agency for nuclear waste in 2010

Biden administration tears into Russia for using photos of Slovenian smoke detectors to suggest they have 'proof' Ukraine can make a dirty bomb

Tarča dezinformacij smo lahko vsi

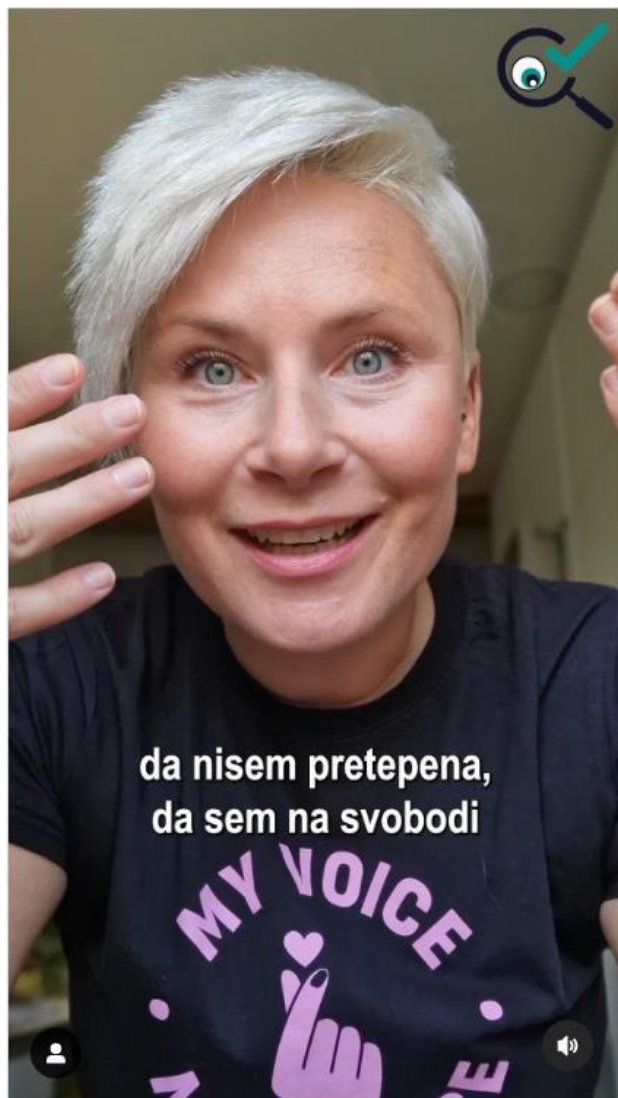
Tina Maze po zlorabi na spletu opozarja: Dezinformacije se širijo s svetlobno hitrostjo

DEZINFORMACIJA!

Vir: Ljubljana.info, <https://ljubljana.info/>

Tarča dezinformacij smo lahko vsi

KAJ IMATA SKUPNEGA TINA MAZE IN ANA PRAZNIK

Aktualno

Vir: PIL, <https://www.pil.si/>

Ozaveščevalna kampanja Ustavimo dezinformacije

Spremljajte naš profil **SloVsDezinfo**

- Instagram (<https://www.instagram.com/slovsdezinfo/>).
- Facebook (<https://www.facebook.com/SloVsDezinfo>).
- X (<https://x.com/SloVsDezinfo>).

E-usposabljanje Fenomen dezinformacij

SKENIRAJ ME

Kako prepoznati FIMI in dezinformacije

PREVERITE VIR - raziščite spletni portal, preverite njegovo poslanstvo in poiščite kontaktne podatke.

PREBERITE CELO NOVICO - naslovi so lahko zavajajoči. O čem novica sploh govori?

PREVERITE AVTORJA - preverite, kdo je avtor novice. Mu lahko zaupate? Je to resnična oseba?

PREVERITE JEZIK – ali se v tekstu pojavljajo slovnične napake in nenavadne besedne zveze?

DODATNI VIRI - preverite, ali o novici poročajo tudi drugi viri.

PREVERITE DATUM - ponatisnjene novice niso nujno aktualne.

JE TO ŠALA? - če je novica preveč nenavadna, gre morda za šalo. Proučite portal in preverite avtorja.

OZAVESTITE PREDISODKE - razmislite, ali vaša prepričanja vplivajo na vašo presojo.

VPRAŠAJTE STROKOVNJAKE - novico preverite na portalih za preverjanje dejstev.

Vir: Časoris, <https://casoris.si/>

Nekaj portalov za prevejanje dejstev

NE/JA razbijalka mitov – portal Slovenske tiskovne agencije: –

<https://neja.sta.si/>

ČASORIS (za otroke in starše) - <https://casoris.si/>

ADMO: <https://admohub.eu/sl/>

EUvsDisinfo - <https://euvsdisinfo.eu/>

EDMO: <https://edmo.eu/>

Bellingcat - <https://www.bellingcat.com/>

Za konec...ali začetek

NE PUSTITE SE ZAVESTI ČUSTVOM

BODITE KRITIČNI O NAMENU INFORMACIJE

BODITE KRITIČNI DO VIRA INFORMACIJE

POMISLITE, PREDEN INFORMACIJO DELITE

**IMEJTE V MISLIH, DA VAM NA SPLETU INFORMACIJE PONUJA
ALGORITEM, TOREJ STROJ, NA PODLAGI VAŠIH PRETEKLIH ISKANJ**

Fenomen dezinformacij

PREBERI
PREMISLI
PREVERI

#UstavimoDezinformacije gov.si/dezinformacije

Hvala za pozornost

Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje